
Problémy a perspektivy školního dějepisu v ČR

Mgr. Kamil Činátl, Ph.D.

Ústav pro studium totalitních režimů Praha
ÚČD FF UK Praha

Jaký je český školní dějepis?

- Zdroje informací?
- Zkušenost z metodických seminářů s učiteli ZŠ a SŠ (FF UK, USTR)
- Semináře pro žáky ZŠ a SŠ (USTR)
- Vlastní pedagogická praxe (Gymnázium Jana Keplera Praha)
- Vedení didaktické praxe (ÚČD FF UK Praha)

Problémy školního dějepisu

perspektiva školní praxe

- Převládají textové učebnice, chybí interaktivní webové a audiovizuální pomůcky (DVD).
- Chybí drobné metodické materiály (case studies).
- Nedostatečná příprava budoucích učitelů.
- Jazyk a realizace kurikulární reformy RVP.
- Chybí soubory ikonografie a textových pramenů.
- Didaktická teorie odtržena od pedagogické praxe.
- Nejednoznačná situace ohledně autorských práv.
- Jak redukovat látku?

Jak můžeme pomoci?

- Další vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Finanční podpora vzdělávacích projektů.
- Průběžná metodická podpora.
- Didaktická teorie aplikovatelná do praxe.
- Podpora audiovizuálních výukových pomůcek.
- Podpora webových učebnic.
- Internalizace alternativních metod.
- Možné didaktické cíle výuky dějepisu.
- Impuls k redukci extenzivní faktografie.

Didaktika dějepisu inspirace literární teorií

- Jak vyprávět dějiny?
- naratologie
- fikce a skutečnost
- recepční estetika
- Dějiny nebo reprezentace dějin?
- dějiny jako text/obraz
- emblematické redukce dějin v médiích (berlínská zed', 11. září 2001, 21. srpen 1968 aj.)
- hledání jazyka interpretace (sémiotika)

Vizualizace

užití audiovizuálních a ikonických materiálů?

- obraz jako „věšák na faktografii“
- atraktivita a pluralita (motivace)
- „dvojitý efekt“ – událost a její interpretace
- role učitele: koriguje zkreslený obraz
- událost neexistuje o sobě: je vždy konstruována
- recepční situace: persvaze, disciplinace, ironická dekonstrukce, ostalgie aj.
- kritické myšlení, interpretační dovednost
- alternativa k chronologickému výkladu: puzzle

Fragmentace

extenzivní či intenzivní dějepis?

- Jak redukovat přebujelou faktografii?
- Definice didaktických cílů.
- Nedořečenost vzbuzuje zájem (motivace).
- Mikrohistorie, oral history, case studies.
- Pouze chronologický dějepis?
- Extenzivní či zhuštěný popis?
- Národní či globální historická paměť?

Kompresa

jak efektivně a funkčně redukovat faktografii?

- Omezení samoučelné faktografie (didaktické cíle).
- Práce s ikonickým a audiovizuálním materiálem.
- Mezioborové přesahy (ZSV, literární výchova, zeměpis).
- Motivace (malé a velké dějiny).
- Funkční fragmentace.
- Komparativní témata (prostor pro interpretaci).

Ironizace

nevážně o vážných dějinách?

- Patos či ironie?
- Hravá dekonstrukce národních mýtů (destrukce či kultivace?)
- Hravá interpretace (sémiotická inspirace: Roland Barthes, Vladimír Macura)
- Pluralita velkých příběhů (událost a národní historická paměť)

Aktuální potřeby českého dějepisu?

- Komiks o českých dějinách (ZŠ)
- Česko-německá učebnice (moderních) dějin
- Ikonografická banka s metodikou
- Case studies (holocaust, vysídlení, politické procesy aj.)
- Kvalitní program DVPP
- Platforma pro veřejnou diskuzi a institucionální podporu dějepisu (MŠMT, fakulty, učitelé, historici)
- Funkční interdisciplinarita